

Protokół

posiedzenia komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Katarzynie Norkowskiej z dnia 16 listopada 2021 r.

Posiedzenie komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Katarzynie Norkowskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) odbyło się 16 listopada 2021 r. w trybie zdalnym przy użyciu platformy Moodle (Big Blue Button) Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Komisja w składzie:

1. przewodnicząca komisji – prof. zw. dr hab. Grażyna Szewczyk (Uniwersytet Śląski w Katowicach),
2. recenzent – dr hab. Marion Brandt, prof. Uniwersytetu Gdańskiego,
3. recenzent – prof. zw., dr hab. Joanna Jabłkowska (Uniwersytet Łódzki),
4. recenzent – dr hab. Aneta Jachimowicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie),
5. recenzent – dr hab. Ewa Matkowska, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego,
6. członek komisji – dr hab. Monika Tokarzewska, prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika,
- 7 sekretarz komisji – dr hab. Tomasz Waszak, prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika)

powołana została w dniu 6 lipca 2021 roku uchwałą Rady Dyscypliny Literaturoznawstwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Ponadto, na prośbę Przewodniczącej komisji, w posiedzeniu udział wzięła Dyrektor Instytutu Literaturoznawstwa Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, dr hab. Anna Branach-Kallas, prof. UMK.

Posiedzenie otworzyła przewodnicząca komisji, prof. dr hab. Grażyna Szewczyk, która powitała zebranych i poprosiła sekretarza komisji habilitacyjnej, dr hab. Tomasza Waszaka prof. UMK, o stwierdzenie kworum, a następnie przedstawiła program posiedzenia, który został przyjęty w drodze głosowania po wprowadzeniu jednej modyfikacji (przesunięcie przedstawienia stanowiska wydawnictwa De Gruyter do wolnych głosów i wniosków). Po stwierdzeniu przez sekretarza, że członkowie komisji habilitacyjnej zapoznali się z pełną dokumentacją wniosku w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, Przewodnicząca poprosiła o przedstawienie opinii sporządzonych przez cztery recenzentki (w kolejności alfabetycznej) oraz pozostałych członków komisji.

1. Recenzje

Główny element wszystkich recenzji stanowi ocena monografii dr Norkowskiej pod tytułem *Autobiographisches Schreiben nach 1989. Generationelle Verortung in Texten ostdeutscher Autorinnen und Autoren* (Berlin i Boston: De Gruyter, 2021). Prof. Joanna Jabłkowska podkreśla świetną orientację Habilitantki w niemieckim dyskursie teoretycznym dotyczącym pokolenia, autobiografii i pamięci, a także jej umiejętność syntetycznego referowania rozważań teoretycznych. Pozytywnie, choć nie bez zastrzeżeń, zostaje oceniona także główna część monografii, poświęcona analizom autobiograficznych tekstów przedstawicielek i przedstawicieli różnych pokoleń. Prof. Jabłkowska zgłasza tu wątpliwości odnośnie do wyboru/pominięcia niektórych tekstów, nieuwzględnienia dla celów porównawczych fenomenu tzw. *Flakhelfergeneration* oraz zbytne przywiązanie do generacyjnej typologii Ahbego/Griesa zastosowanej przez dr Norkowską do ustrukturyzowania materiału badawczego. Niedociągnięcia te w opinii Recenzentki rekompensuje jednak reprezentatywność zasadniczego korpusu przykładów, metodologiczna samoświadomość Habilitantki, oraz podkreślana wielokrotnie informacyjna wartość jej pracy. Ostatecznie prof. Jabłkowska uznaje, że książka „jest na bardzo wysokim poziomie”.

Na świetną orientację w literaturze przedmiotu i metodologiczną samoświadomość dr Norkowskiej zwraca uwagę także dr hab. Aneta Jachimowicz w części recenzji poświęconej rzeczonyj monografii. Poza tym Recenzentka podkreśla obszerność korpusu tekstów stanowiącego podstawę analiz, oraz reprezentowane przez Autorkę nienaganny warsztat literaturoznawczy i umiejętność usystematyzowania wiedzy. Do tej ostatniej kompetencji Recenzentka odnosi się szczególnie, oceniając za przekonującą argumentację Habilitantki na rzecz tezy o pokoleniu jako kategorii porządkującej dyskurs pamięci o NRD. W rezultacie książka w opinii dr hab. Jachimowicz „w zupełności spełnia wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym”.

Dr hab. Marion Brandt, prof. UG, docenia zasygnalizowanie przez Habilitantkę znaczenia paradygmatu pokoleniowego dla badań nad literaturą wschodnioniemiecką, dobrą znajomość literatury przedmiotu oraz nowatorstwo części ustaleń, zarazem jednak uznaje monografię w całości za mało innowacyjną zwracając uwagę m. in. na paralele z inną pracą badawczą na podobny temat. Recenzentka ocenia dyskurs monografii jako „jednowymiarowy”, a wynik badań wskazujący na polifoniczność narracji o NRD jako „raczej słaby, jeśli nie banalny”. Za podstawowy mankament pracy prof. Brandt uznaje dobór korpusu tekstów rozumiany w sensie przede wszystkim personalnym (pominięcie pisarzy represjonowanych i ekspatriowanych). Konkludując, Recenzentka stwierdza że praca nie spełnia kryteriów osiągnięcia stanowiącego znaczący wkład w rozwój dyscypliny.

W opinii dr. hab. Ewy Matkowskiej, prof. Uwr, pominięcie w monografii literatury tworzonej przez dysydentów i emigrantów, którzy w licznych autobiograficznych tekstach po 1989 roku przedstawili swoje doświadczenia i zmagania z systemem represji wobec pisarzy, skutkuje zachwianiem konstrukcji pracy, przesłonięciem obiektu badawczego i niemożnością sprostania wyznaczonemu sobie przez Autorkę zadaniu całościowego ujęcia tematu. Ponadto Recenzentka kwestionuje zasadność zaliczenia ostatniego z analizowanych przez Habilitantkę pokoleń do literatury wschodnioniemieckiej. W recenzji pojawia się też zarzut niedostatecznej znajomości politycznych realiów Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Recenzja kończy się konkluzją, że praca nie spełnia kryteriów osiągnięcia stanowiącego znaczący wkład w rozwój dyscypliny.

Recenzje obejmują także pozostały dorobek naukowy oraz osiągnięcia organizacyjne Habilitantki. Tu panuje zdecydowanie większa zgodność wśród Recenzentek. Według prof. Jabłkowskiej napisane przez Habilitantkę artykuły i rozdziały w monografiach „świadczą o systematycznym i konsekwentnym rozwoju naukowym”. Prof. Jachimowicz uznaje tę część dorobku za „w pełni wystarczając[ą] do uzyskania stopnia doktora habilitowanego”. Pozostałe Recenzentki określają swoją ocenę pozamonograficznych osiągnięć Habilitantki jako „wysoką”, przy czym u prof. Brandt dotyczy ona tylko osiągnięć dydaktycznych, popularyzatorskich i organizacyjnych, zaś u prof. Matkowskiej także naukowych.

2. Wnioski

W przypadku dwóch recenzji konkluzje są pozytywne. Zdaniem prof. Jabłkowskiej osiągnięcia dr Norkowskiej „dają znakomite świadectwo młodej badaczce” i pozwalają określić jej rozwój jako „wzorowy”. Prof. Jachimowicz ocenia pozytywnie całość dorobku uznając go za spełniający ustawowe wymagania stawiane w postępowaniu habilitacyjnym. Jak już wspomniano, dwie pozostałe Recenzentki: prof. Brandt i prof. Matkowska oddzielają monografię, niespełniającą ich zdaniem kryterium znaczącego osiągnięcia naukowego, od pozostałych osiągnięć Habilitantki, które z kolei oceniają „wysoko”.

3. Opinie członków komisji

Dr. hab. Monika Tokarzewska, prof. UMK w przedstawionej opinii szczegółowo uzasadnia swoje trudności z odpowiedzią na pytanie o indywidualność stanowiska badawczego zaprezentowanego w monografii, wynikające jej zdaniem z braku odniesienia się Habilitantki do stanu badań oraz rozproszonego charakteru tez i celów pracy; ten stan rzeczy jest powodem jej

decyzji o wstrzymaniu się od wyrażenia stanowiska w sprawie monografii. Jednocześnie prof. Tokarzewska pozytywnie ocenia pozostałą część dorobku dr Norkowskiej, wskazując w konkluzji, że otrzymanie przez nią tytułu doktora habilitowanego stanowi w jej pełnym przekonaniu „zupełnie logiczną i samo przez się zrozumiałą konsekwencję jej dotychczasowego rozwoju”.

Dr hab. Tomasz Waszak, prof. UMK uznaje w przedstawionej opinii wybór korpusu tekstów do monografii za przekonywująco umotywowany. Zwraca także uwagę na kompletność adaptacji wybranej przez Habilitantkę typologii dla potrzeb dyskursu literaturoznawczego, trafność jednostkowych analiz i teoretycznoliterackie implikacje wykorzystania przez Autorkę kategorii pokolenia. Uwzględnienie przez Habilitantkę realiów politycznych NRD ocenia jako wystarczające na potrzeby wybranego tematu. Pozostały dorobek dr Norkowskiej świadczy w jego opinii „o suwerennym opanowaniu filologicznego warsztatu, rozległych zainteresowaniach i zaangażowaniu w sprawy Akademii”. Opinię kończy konkluzja o całości dorobku naukowego jako znaczącym wkładzie w rozwój dyscypliny, dającym podstawę do dopuszczenia do dalszego etapu postępowania habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Grażyna Szewczyk w przedstawionej opinii podkreśla, w odniesieniu do pozamonograficznej części dorobku, umiejętność Habilitantki „posługiwania się suwerennie wypracowanym warsztatem literaturoznawczym, wzbogaconym o przemyślenia zaczerpnięte z socjologii i historiografii i kulturowej teorii literatury”. Równie wysoka jest ocena monografii, charakteryzującej się „przemyślanym i uzasadnionym” wyborem tekstów, „przejrzystą i przemyślaną” strukturą, oraz „nowymi odczytaniem” utworów, co nadaje jej „wysoką wartość poznawczą” i wnosi „istotny wkład w rozwój literaturoznawstwa” stanowiąc podstawę do nadania tytułu doktora habilitowanego.

4. Dyskusja nad przedstawionymi opiniami

W dyskusji pierwsza zabrała głos prof. Jabłkowska. Zdaniem Recenzentki Habilitantka miała prawo do zajęcia się w swojej pracy pisarzami uznanymi przez system i ich subiektywnym spojrzeniem na rzeczywistość. Jest to również interesujący temat, a jego opracowanie przez dr. Norkowską ma znaczne walory poznawcze. Prof. Jabłkowska zdecydowanie nie zgodziła się z tezą prof. Matkowskiej o niesłuszności włączenia do korpusu tekstów pisarzy debiutujących po roku 1989; jej zdaniem należą oni jak najbardziej do literatury wschodnioniemieckiej, choć już nie enerdowskiej. Konkludując, prof. Jabłkowska powtórzyła swoje przekonanie o tym, że rozprawa dr Norkowskiej spełnia wymogi stawiane pracy habilitacyjnej.

Prof. Brandt podtrzymała wykazane w recenzji zarzuty wobec monografii. Skupiła się głównie na niedostatkach metodologii badawczej, wynikających jej zdaniem – jak pokazała na jednym przykładzie - ze zbyt schematycznego trzymania się przez Habilitantkę typologii Ahbego/Griesa, potraktowanej ponadto w sposób uproszczony.

Swoją negatywną ocenę monografii podtrzymała także prof. Matkowska. Odnosząc się raz jeszcze do wyboru tekstów przez Habilitantkę, Recenzentka wyraziła zdanie, że wobec pominięcia pisarzy represjonowanych byłby on adekwatny do tematu, gdyby przedmiotem badania określonym w tytule pracy był habitus „funkcjonariuszy systemu”. Do przedstawionych w recenzji argumentów prof. Matkowska dodała zarzut braku przeprowadzenia przez Habilitantkę własnej kwerendy literatury podmiotu, czego efektem było wybranie do analizy utworów, które zostały już zanalizowane. Ponadto Recenzentka powtórzyła swoją opinię o lansowaniu przez Habilitantkę niewłaściwego jej zdaniem obrazu politycznego w odniesieniu do NRD, stwierdzając, że Habilitantka niedostatecznie odróżnia propagandę historyczną NRD od faktów historycznych..

Polemizując z powyższymi zarzutami, prof. Jabłkowska wskazała, że zarzut pisania o autorach wschodnioniemieckich, opracowanych wcześniej przez badaczy, wykluczałby możliwość wyboru tematu pracy na inne tematy, które były już omawiane w literaturze przedmiotu. Recenzentka nie zgodziła się z zaszeregowaniem wybranych przez Habilitantkę pisarzy wyłącznie jako funkcjonariuszy systemu; wyraziła również pogląd o nadrzędności analizy tekstu nad oceną politycznych uwarunkowań jego powstania.

Argumenty te spotkały się z polemiką ze strony prof. Matkowskiej. Recenzentka powtórzyła pogląd o politycznym kryterium doboru tekstów i o niewłaściwym wyborze dokonany przez Habilitantkę, która mogłaby dowieść swojej samodzielności czyniąc przedmiotem analizy pisarzy dotąd nieopisanych.

W sprawie interpretowania tego, co już zinterpretowane, zabrała także głos prof. Tokarzewska; jej zdaniem ma ono sens w przypadku odsłonięcia aspektów nieuwzględnionych przez dotychczasowe podejścia.

Prof. Jabłkowska wskazała jeszcze na fakt, że również twórczość wschodnioniemieckich dysydentów była dość szeroko opisana przez literaturę przedmiotu. Zdaniem prof. Matkowskiej nie dotyczy to jednak twórczości autobiograficznej tych autorów.

5. Decyzja w sprawie kolejnego etapu postępowania habilitacyjnego

W dalszym ciągu posiedzenia sekretarz komisji przedstawił możliwości dalszego postępowania. Jedną z nich mogłoby być przewidziane przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym

oraz przez wewnętrzne regulacje UMK kolokwium habilitacyjne, mające jednak sens tylko wtedy, gdy więcej niż dwie recenzje zawierają konkluzję pozytywną. W przeciwnym razie kolejnym etapem postępowania komisji habilitacyjnej powinno być wydanie negatywnej opinii w sprawie nadania dr Katarzynie Norkowskiej stopnia doktora habilitowanego. Poproszone o ujednoznaczenie stanowisk, prof. Brandt i prof. Matkowska określiły swoje recenzje jako negatywne. W rezultacie zapadła decyzja o głosowaniu nad uchwałą o negatywnej opinii w sprawie nadania stopnia.

6. Przebieg głosowania nad uchwałą

Po przedstawieniu treści uchwały odbyło się głosowanie w trybie jawnym, z następującym wynikiem:

- Głosów za: 2
- Głosów przeciw: 4
- Głosów wstrzymujących się: 1

Po ogłoszeniu wyniku sekretarz komisji stwierdził przyjęcie uchwały, a następnie przedstawił techniczne szczegóły dalszego postępowania (zebrania podpisów pod uchwałą).

7. Wolne głosy i wnioski

W tej części Pani Dyrektor Instytutu Literaturoznawstwa Wydziału Humanistycznego UMK i Przewodnicząca Rady Dyscypliny Literaturoznawstwo, dr hab. Anna Branach-Kallas, prof. UMK, zabrała głos odczytując stanowisko prof. Claudii Stockinger, kierującej serią „Deutsche Literatur. Studien und Quellen” (Literatura niemiecka. Studia i źródła) w wydawnictwie De Gruyter, w której ukazała się monografia dr Katarzyny Norkowskiej. Jak wyjaśniła pani Dyrektor, poprosiła Redaktorkę serii o nadesłanie ww. dokumentu, ponieważ Wydział Humanistyczny UMK sfinansował połowę kosztów publikacji pracy i w związku z tym jest zainteresowany zastrzeżeniami odnośnie do jej jakości.

Stanowisko prof. Stockinger odnosi się do dwóch spraw: a. procesu kwalifikacji prac do druku i b. oceny pracy dr Norkowskiej

Ad a. Kierowana przez prof. Stockinger seria wydawnicza ma być - zgodnie z założeniem jej pomysłodawcy - „Rolls Royce’em” wśród sobie podobnych i wizytówką wydawnictwa. W związku z tym ukazujące się w niej publikacje muszą spełniać bardzo wysokie standardy jakościowe, dlatego

zostają przed publikacją poddane „wewnętrznemu procesowi recenzyjnemu, w którym uczestniczą obie redaktorki serii, zespół lektorski wydawnictwa i ewentualnie dodatkowo powołani eksperci”.

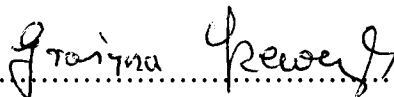
Ad b. Zdaniem prof. Stockinger dr Katarzyna Norkowska należy w dziedzinie badań nad niemiecką współczesną „do najzdolniejszych przedstawicieli młodego pokolenia i to w skali międzynarodowej” zaś jej monografia stanowi „nowatorski wkład w badania nad literaturą przełomu i należy do najważniejszych publikacji liczącej sobie dziś 44 tomy serii”. Również ekspert zewnętrzny serii, prof. Sabine Doering, była wiceprezydent Uniwersytetu w Oldenburgu, podkreśliła „nowatorski potencjał, oryginalność i wysoką samodzielność badań” Habilitantki uznając jej monografię za „osiągnięcie w pełni zasługujące na habilitację, którym pani dr Norkowska potwierdza swoje kwalifikacje jako wykładowca uczelni wyższej”.

8. Zakończenie posiedzenia

Na zakończenie Przewodnicząca komisji podziękowała za udział i zamknęła posiedzenie.

Przewodnicząca komisji:

prof. dr hab. Grażyna Szewczyk

Sekretarz komisji

dr hab. Tomasz Waszak, prof. UMK

